

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
СИЛАБУС
БЕЗПЕКА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ (ОК6)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

М.В. Дубина (підпис) М.В. Дубина (прізвище та ініціали)

« 30 » 08 2024 р.

Розробник: Панченко О.І., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
кандидат економічних наук, доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) О.І. Панченко (підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Протокол від « 30 » 08 2024 р. № 21

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

М.В. Дубина
(підпис)

Дубина М.В.

(прізвище та ініціали)

Тип дисципліни	Обов'язкова дисципліна
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	1 курс, 2 семестр, спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Викладач	Панченко Олена Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Профайл викладача	https://fbss.stu.cn.ua/kafedra/zagalna-informacziya/panchenko-olena-ivanivna-2/
Контакти викладача	Чернігів, вул. Шевченка, 95, корп.1 каб. 317. E-mail: pan68@ukr.net

1. Анотація курсу. Вивчення дисципліни «Безпека фінансових ринків» дозволяє здобувачам вищої освіти отримати знання у сфері забезпечення безпеки фінансових ринків, які у подальшому будуть використані в процесі наукового дослідження.

«Безпека фінансових ринків» є обов'язковою дисципліною освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, яка формує розуміння необхідності забезпечення безпеки функціонування всіх складових фінансового ринку.

Сторінка курсу в Moodle: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=6972>

2. Мета та цілі курсу. Метою навчальної дисципліни є вивчення теоретичних засад безпечного функціонування фінансових ринків та набуття відповідних практичних навичок для вибору зваженої фінансової стратегії розвитку в умовах конкурентного середовища на ринку фінансових послуг. Цілі курсу: набуття здобувачами третього рівня вищої освіти спроможності проводити наукові дослідження проблематики у сфері формування безпеки фінансових ринків.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

СК02. Здатність формулювати, аналізувати та вирішувати наукові проблеми у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК03. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики у сфері фінансів, банківської справи та страхування, приймати інноваційні фінансові рішення.

СК06. Здатність до проведення наукових досліджень функціонування ринку фінансових послуг в розрізі його структурних елементів, їх взаємодії та розвитку фінансових посередників.

3. Результати навчання. Під час вивчення дисципліни здобувач має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПР), передбачені освітньою програмою:

ПР10. Вміти використовувати відповідний методичний інструментарій для здійснення емпіричних досліджень сучасних тенденцій розвитку ринку фінансових послуг та його структурних елементів.

ПР13. Вміти пояснювати закономірності виникнення та функціонування інституцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування, розуміти особливості формування фінансової поведінки економічних суб'єктів у процесі прийняття ними управлінських рішень.

ПР15. Знати теоретико-методологічні основи розробки та реалізації фінансової політики держави в різних умовах макроекономічного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати :

- сутність та значення забезпечення безпеки фінансових ринків;
- основи організації та державного регулювання безпеки фінансових ринків;
- заходи антикризового управління фінансовими ринками;
- умови безпечного функціонування фінансових ринків;
- основні складові механізму формування безпеки фінансових ринків;
- особливості забезпечення безпеки банківського ринку в сучасних умовах;
- специфіку забезпечення безпечного функціонування страхового ринку;
- заходи, які впливають на забезпечення безпеки фондового ринку;
- заходи протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом.

вміти :

• самостійно приймати та обґрунтовувати рішення з вибору тих чи інших заходів щодо мінімізації негативного впливу факторів макро - і мікросередовища на безпеку фінансових ринків;

• свідомо обирати напрями та засоби протидії негативним факторам макро - і мікросередовища, що загрожують безпеці фінансовим ринкам;

• вміти вирішувати конкретні практичні задачі та оцінювати ситуації на фінансових ринках з метою забезпечення безпеки фінансових ринків;

- розраховувати економічний ефект від здійснення заходів щодо забезпечення безпеки фінансових ринків;
володіти:
 - навичками виявлення проблем та здатністю їх вирішення; генерації нових наукових ідей;
 - навичками підбору засобів та методів для дослідження рівня безпеки складових фінансового ринку;
 - вмінням використання наукових методів при дослідженні проблематики забезпечення безпеки фінансових ринків.

4. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є успішне засвоєння дисциплін «Методологія, організація та технологія наукових досліджень», «Фінансова архітектура» та здобуті такі результати навчання, як знання основ функціонування фінансових ринків, фінансових установ, операцій з фінансовими активами та особливостей їх здійснення. Набуті під час вивчення дисципліни «Безпека фінансових ринків» знання та вміння застосовуються у процесі підготовки дисертаційної роботи для отримання наукового ступеня доктор філософії.

5. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин (д/з)
Лекції	20/8
Практичні заняття	20/6
Самостійна робота	110/136
Індивідуальне завдання – контрольна робота	
Всього кредитів	5 кредитів (150 годин)

Форма проведення занять - лекційні, практичні, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

6. Тематика курсу.

Тематика лекційних занять

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування безпеки фінансових ринків

Тема 1. Сутність та значення забезпечення безпеки фінансових ринків

1. Поняття безпеки у функціонуванні фінансових ринків.
2. Фактори, які впливають на стан безпеки фінансових ринків
3. Роль та значення безпеки фінансових ринків в сучасних умовах.

Тема 2. Регуляторна база забезпечення безпеки фінансових ринків

1. Нормативно-правові основи формування безпеки фінансових ринків.
2. Роль регуляторів у забезпеченні безпеки фінансових ринків.
3. Міжнародні стандарти та їх вплив на безпеку фінансових ринків.

Тема 3. Загрози безпеці фінансових ринків та їх види

1. Фінансові кризи: причини, наслідки, заходи з попередження
2. Шахрайство та фінансові піраміди на фінансових ринках
3. Кіберзагрози для фінансових ринків та роль сучасних технологій у забезпеченні кібербезпеки.

Тема 4. Антикризове управління на фінансових ринках

1. Стратегії реагування на фінансові кризи.
2. Механізми державної підтримки фінансових ринків.
3. Моніторинг та раннє попередження кризових ситуацій.

Змістовний модуль 2. Безпека основних складових фінансового ринку

Тема 5. Безпека банківського ринку

1. Основні аспекти та визначення безпеки банківського сектору.
2. Типологія ризиків та загроз у банківській сфері.
3. Методи запобігання ризикам і загрозам у банківському секторі.
4. Інновації та їх вплив на безпеку банківського ринку

Тема 6. Безпека страхового ринку

1. Ключові характеристики та поняття безпеки страхового сектору.
2. Різновиди ризиків і загроз для страхового ринку.
3. Вимоги до забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховиків.
4. Інструменти нейтралізації ризиків і загроз у страховому секторі.

Тема 7. Безпека фондового ринку

1. Основи та концепції безпеки фондового ринку.
2. Класифікація ризиків і загроз для функціонування фондового ринку.
3. Механізми протидії ризикам і загрозам фондового ринку.

Тема 8 . Протидія легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом

1. Поняття та механізми відмивання грошей.
2. Політики та процедури AML.
3. Роль фінансових установ у протидії відмиванню коштів.

Тематика практичних занять

- Тема 1. Безпеки фінансових ринків: сутність та значення.
- Тема 2. Державна політика у формуванні безпеки фінансових ринків
- Тема 3. Види загроз безпеці фінансових ринків та їх характеристика
- Тема 4. Основні складові механізму формування безпеки фінансових ринків
- Тема 5. Безпека банківського ринку в умовах цифровізації
- Тема 6. Безпека страхового ринку в умовах макроекономічної нестабільності
- Тема 7. Безпека фондового ринку в сучасних умовах
- Тема 8. Протидія легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом

Тематика самостійної роботи

- Тема 1. Роль безпеки у функціонуванні фінансових ринків.
- Тема 2. Захист економічних інтересів суб'єктів фінансового ринку
- Тема 3. Інновації та їх вплив на безпеку фінансових ринків
- Тема 5. Сучасні виклики забезпечення безпеки банківського ринку
- Тема 6. Вплив запровадження міжнародних стандартів на безпеку страхового ринку
- Тема 7. Особливості забезпечення безпека фондового ринку в сучасних умовах
- Тема 8. Протидія легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом

7. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Оцінка курсу «Безпека фінансових ринків» відбувається за 100-бальною системою та охоплює поточний контроль (робота на практичних заняттях; самостійна робота; модульні контрольні роботи) - 60 балів (60%) та підсумковий контроль (екзамен) – 40 балів (40%). Всього - 100 балів. Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамену під час сесії за двома завданнями: тестові завдання (до 20 балів), теоретичні питання (до 20 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до екзаменаційної оцінки. Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки на екзамені.
Вимоги до індивідуального завдання (наукового дослідження)	Тематика індивідуального завдання обговорюється та визначається на початку семестру. Теоретичною основою для виконання є навчальна література, курс лекцій та практичних занять. Захист індивідуального завдання є обов'язковим і здійснюється у формі презентації під час останнього практичного завдання.
Практичні (лабораторні) заняття	У ході практичних занять передбачається формування знань у сфері забезпечення безпеки фінансових ринків через опрацювання теоретичного матеріалу, проведення тестування, самостійних робіт та вирішення аналітичних завдань.
Умови допуску до підсумкового контролю	У випадку, якщо аспірант протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання екзамену під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка».

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Види робіт та форма контролю		Кількість балів	
		Денна форма	Заочна форма
1	Виконання тестових та практичних завдань за темами курсу (4 бали максимально на кожному занятті, 8 занять)/ (9 бали максимально на кожному занятті, 3 заняття)	0...32	0...27
2	Виконання індивідуального завдання (наукового дослідження)	0...8	0...13
3	Виконання модульної контрольної роботи №1	0...10	0...10
4	Виконання модульної контрольної роботи №2	0...10	0...10
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...60	0...60
Підсумковий контроль (екзамен)		0...40	0...40
Разом		0...100	0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (екзамен)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді тестування.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань.

Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні практичних завдань, контрольних робіт (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та визнання результатів попереднього навчання у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література.

Основна.

1. Закон України «Про Національний банк України» 679-XIV від 01.01.2024 [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
2. Закон України "Про банки та банківську діяльність" 2121-III від 01.01.2024. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Закон України "Про страхування" 1909-IX від 01.01.2024. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
4. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» 3480-IV від 01.01.2024. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
5. Єш С, М. Фінансовий ринок. / С.М. Єш . - К.: Центр навчальної літератури, 2019. - 528с.
6. Кологойда О.В. К61 Фондове право України : підручник / О. В. Кологойда. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. – 648 с
7. Фінансовий ринок: Навч. посібник. За заг. ред. Клименко В.В. / Клименко В.В., Акімова Л.М., Докієнко Л.М. - К.: ЦУЛ, 2019. -359с.
8. Фінансовий ринок: Навчальний посібник / Н. В. Трусова, С. А. Нестеренко, І. Є. Якушева та ін. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. – 236 с.
9. Колісник М.К. та інші Фінансовий ринок: Навчальний посібник / М.К.Колісник, О.О.Маслак, Є.М.Романів.- Львів: Львівська політехніка, 2020, - 191с.
10. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. М 48 Страхування : навчальний посібник / Мельник Т. А., Сибірцев В. В. - Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. - 307с.
11. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. – 221 с. – (Серія «Бізнес. Економіка. Фінанси»)

12. Auerbach Robert D., Finance Markets and Institutions, Macmillan Publishing Co. Inc., New York.
13. Bhole M.K., Financial Markets and Institutions, Macmillan Publishing Co. Inc., New York.
14. Cooper Kersey and Donald R. Fraser, The Financial Market Place, Addison Wesley Publishing Company (Latest Edition).

Допоміжна

1. Альошина Л.Є. Діяльність недержавних пенсійних фондів на фінансовому ринку// Науковий вісник НЛТУ України. - 2018. - Вип. 21.8. - С.216 -321.
2. Банківські інновації: навч. посіб. / С.Б. Єгоричева. - К.: Центр учб. л-ри, 2010.-208 с.
3. Визначення ринкової вартості цінних паперів: основні проблеми та шляхи їх вирішення / С.М. Антонов, С.Є. Шишков // Економіка і прогнозування. - 2018. - № 1.-С. 67-98.
4. Ганзюк С.М. Фінансовий ринок: конспект лекцій. Кам'янське : ДДТУ, 2022. 64 с.
5. Гатаулліна, Е. Проблематика розвитку фінансового ринку України. *Економіка та суспільство* №50. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-21>
6. Дадашев Б.А. Кредитні спілки в Україні / Б.А. Дадашев, О.І. Гриценко - навчальний посібник; Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2018,- 196 с.39.
7. Динаміка розвитку фондового ринку України / І.В. Шкодін // Актуальні проблеми економіки. - 2018. - № 5. - С. 214-221.
8. Полторак А. С. Мельник О. І., Баришевська І. В. Фінансова безпека страхового ринку України. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №28 (2021). с. 110-117
9. Реверчук С.К. Творидло О.І. "Особливості розвитку та державного регулювання ринку банківських послуг України в умовах цифровізації. *Економічний простір* 179 (2022). С. 12-18.
10. Скриль В.В. Фінансова безпека страхового ринку України / В.В. Скриль // Економіка і регіон. – 2023. – № 3 (90). – С. 126–138.
11. Татарин Н.Б., Бундз Н.Б., Кравчук А.С Фондовий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. Молодий вчений. 2021. № 3. С. 379–383.
12. Фінансовий ринок: навч. посібник за заг. ред. Артюнян С.С./ Артюнян С.С., Добриніна Л.В., та інші – К.: Гуляєва В.М., 2018.- 484с

Інформаційні ресурси

1. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс: Безпека фінансових ринків. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=6972>
2. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: www.dfp.gov.ua
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: ukrstat.gov.ua
4. Національна бібліотека України ім. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: nbuv.gov.ua.
5. Статистичні щорічники України за відповідний рік / за ред. О.Г. Осауленка / Державний комітет статистики України.
6. Онлайн-курс "Фінансові ринки та інститути" на платформі Coursera [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://www.coursera.org/learn/finansovye-rynki#syllabus>
7. On-line course "Finance and capital markets". – URL:<https://www.khanacademy.org/economics-finance-domain/core-finance>